

Od fanów dla fanów. Komentarze serialowe jako nowe zjawisko komunikacyjne

ABSTRACT. Kaproń-Charzyńska Iwona, Kamper-Warejko Joanna, *Od fanów dla fanów. Komentarze serialowe jako nowe zjawisko komunikacyjne* [From fans for fans. Series commentaries as a new communication phenomenon]. „Przestrzenie Teorii” 29. Poznań 2018, Adam Mickiewicz University Press, pp. 277–313. ISSN 1644–6763. DOI 10.14746/pt.2018.29.11.

The article addresses the question of the Internet activity of anonymous amateur translators and fans' translations of subtitles for series using the example of Korean dramas. The authors focus on analysing the genre of commentary in the audiovisual narrative – TV series. The authors put forward the thesis that the synthetic model of communication in the Internet stimulates communication activity, which affects the transformation of language patterns. Series commentary has been considered to be a new type of genre pattern functioning in the media. What is novel is the kind of cultural text within which a given commentary appears. It may be compared to a commentary which is an explanation, a supplement to the text it refers to. It may also be compared to a more recent pattern – the Internet commentary.

KEYWORDS: communication, internet, genre, series commentaries, translator

Wstęp

Jednym z centralnych zagadnień współczesnej humanistyki jest komunikacyjny wymiar rzeczywistości społecznej, pozostający w polu zainteresowania nie tylko lingwistów czy medioznawców, ale także psychologów, socjologów, antropologów i filozofów. Postęp w zakresie środków przechowywania, utrwalania, przesyłania i przetwarzania informacji, jaki dokonał się w drugiej połowie XX wieku, zapoczątkował nową erę wykorzystania środków komunikowania w życiu jednostki i zbiorowości. Przeobrażenia i udoskonalenia w tej dziedzinie są wynikiem ewolucji w technologii mediów komunikowania od środka naturalnego, czyli mowy, poprzez pismo, druk (książkę, prasę), media dźwiękowe i audiowizualne (radio, film, telewizję) do transmedialnego i interaktywnego Internetu. Badania nad komunikacją jako właściwością typowo ludzką wiążą się z badaniami nad mową (w tym nad językiem), strukturami społecznymi oraz kulturą¹. Media w roli in-

¹ J. Fiske, *Wprowadzenie do badań nad komunikowaniem*, tłum. A. Gierczak. Wrocław 2003, s. 16; M. Wendland, *Komunikowanie a wymiana informacji – pytanie o zakres pojęcia komunikacji*, „Homo Communicativus” 2008, nr 3, s. 20.

stytucji społecznych, zależnych od kontekstu społecznego i kulturowego, wywierają wpływ na zwyczaje i praktyki kulturalne². Charakterystyczna dla nowych mediów konwergencja technologiczna³, zacieranie granic między komunikowaniem o charakterze prywatnym i publicznym, fakt, że w cyberprzestrzeni integrują się komunikowanie indywidualne i masowe, że możliwe jest spełnienie indywidualnych i grupowych potrzeb, znajdują odzwierciedlenie w problematyce, której jest poświęcony niniejszy artykuł.

Przedmiotem opisu jest osadzona w sieci działalność językowa anonimowych tłumaczy hobbystów, związana z fansubami, czyli fanowskimi polskimi tłumaczeniami napisów do seriali⁴. W kontekście cech komunikacji internetowej poddajemy analizie gatunek wypowiedzi, jakim jest komentarz w narracyjnym gatunku audiowizualnym – serialu telewizyjnym. Tekstowe realizacje gatunku pojawiają się w wyniku działań tłumaczy funkcjonujących w grupach fansuberskich, jak Baka Fansubs (<http://fansub.dramawiki.pl>) czy Lizards@DEEP (<http://lizards-subs.pl>). Ich zaangażowanie w tłumaczenie znajduje odzwierciedlenie w dodawaniu zintegrowanych z tłumaczeniami dialogów i komentarzy w formie przypisów. Zasadnicza teza naszego artykułu jest następująca: syntetyczny model komunikowania w sieci stymuluje aktywność komunikacyjną, która wpływa na przeobrażenia wzorców działania językowego, zgodnie z jednym z postulatów badawczych głoszonych przez Bachtina, że schemat gatunku jako właściwość kompetencji komunikacyjnej użytkowników danego języka jest uwarunkowany rozwojem kultury i zmienia się wraz z nim. Wiąże się z nią spostrzeżenie, że pewne teksty funkcjonujące w różnych systemach znakovych cechuje podobieństwo i pokrewieństwo morfologiczne, a ich badanie mieści się w obrębie genologii multimedialnej. W jej ramach analizuje się i systematyzuje „genologiczne konsekwencje istnienia wielu różnych przekazników w przestrzeni kultury”⁵, czego przykładem jest materiał zebrany na potrzeby niniejszego tekstu.

Bazę materiałową badań stanowią napisy do seriali produkcji południowokoreańskiej nazywanych dramami lub K-dramami. Są one dostępne w sieci za pośrednictwem portali DramaQueen (<https://www.dramaqueen>).

² T. Goban-Klas, *Media i komunikowanie masowe*, Warszawa 2015, s. 143.

³ Według H. Jenkinsa konwergencji mediów nie można sprowadzić do prostej zmiany technologicznej, por.: „Konwergencja zmienia relacje pomiędzy działającymi technologiami, przemysłami, rynkami, gatunkami i grupami odbiorców. Przekształca ona logikę działania przemysłów medialnych, wykorzystywaną przez konsumentów do przetwarzania informacji i rozrywki” (H. Jenkins, *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, Warszawa 2007, s. 21).

⁴ Termin może odnosić się również do kopii filmu czy serialu z takimi napisami.

⁵ E. Balcerzan, *W stronę genologii multimedialnej*, „Teksty Drugie: teoria literatury, krytyka, interpretacja” 1999, nr 6 (59), s. 10.

pl), Drama online PL (<http://drama-online.pl>). Seriale stanowią fabularnie zamkniętą w jednym sezonie historię podzieloną na odcinki (najczęściej od 12 do 24). Są często połączeniem gatunków, jak komedii, horroru, filmu obyczajowego, fantasy, filmu sensacyjnego. Poza granicami Korei ich popularność, do której przyczyniły się serwisy internetowe⁶, jest związana z tak zwaną koreańską falą. Naszym celem jest przedstawienie pochodzących od tłumaczy hobbystów objaśnień, które pojawiają się w dramach obok tłumaczeń napisów⁷, i ich opis jako formy gatunkowej.

Przestrzeń działania tłumaczy hobbystów

Transmisja kultury to jedna z trzech funkcji komunikowania w społeczeństwie⁸. Jej częścią jest rozrywka, która ma między innymi wymiar psychologiczny – pomaga ludziom radzić sobie z problemami życiowymi poprzez redukcję napięć i dostarczanie relaksu, chroni społeczeństwo przed rozpadem. Ze wskazaną funkcją komunikowania, a w jej obrębie z rozrywką, wiąże się działalność tłumaczy hobbystów, przekładających koreańsko- lub anglojęzyczne napisy serialowe na język polski. Tłumacze zaangażowani w proces przybliżania polskiemu odbiorcy wytworów egzotycznej kultury wraz z odbiorcami seriali tworzą wspólnotę komunikacyjną, której osią i elementem spajającym jest zamiłowanie do koreańskich dram, często połączone z zainteresowaniem życiem i kulturą Korei (czy szerzej – Dalekiego Wschodu). Wspólnota funkcjonuje w sieci dzięki pisemnej synchronicznej lub asynchronicznej dyskusji między użytkownikami zainteresowanymi serialem jako audiowizualnym tekstem kultury, który cechuje między innymi uniwersalna atrakcyjność, dominacja fikcji narracyjnej, charakter międzynarodowy, społeczna kontrola, charakter ideologiczny. Dyskusja odbywa się na forach dyskusyjnych i czatach. Fakt, że nowy techniczny środek porozumienia inkorporuje dawne media, decyduje o funkcjonowaniu

⁶ W wielu krajach koreańskie dramy są emitowane na małym ekranie. W Polsce do tej pory wyemitowano w ten sposób trzy seriale: *Lowcy niewolników*, *Iris* (Tele 5), *Cesarzowa Ki* (TVP 2).

⁷ Wypowiedź językowa w obrębie przekazu serialowego funkcjonuje jako element systemowo zintegrowanej całości (por. M. Hendrykowski, *Słowo w filmie. Historia, teoria, interpretacja*, Warszawa 1982). Słowo w serialu, tak jak w filmie, dookreśla, komentuje obraz. W niniejszym szkicu napisy do seriali, w polskiej wersji będące najczęściej kolejnym tłumaczeniem z języka pośrednika – języka angielskiego, rzadziej z języka koreańskiego, interesują nas w związku z występującymi w ich kontekście komentarzami – nie są przedmiotem analizy przekładoznawczej.

⁸ Por. H. Lasswell, *The structure and function of communication in society*, [w:] *Mass Communications* (2nd ed.), ed. W. Schramm, Urbana, IL 1960, s. 117–129.

tradycyjnych gatunków w kontekście nowych gatunków charakterystycznych dla przestrzeni Internetu.

Tłumacze hobbyści, w porównaniu z tłumaczami profesjonalnymi, przejawiają zwiększoną aktywność komunikacyjną: tłumaczą napisy, zamieszczają komentarze i objaśnienia pomagające zrozumieć kontekst kulturowy oraz poszerzające wiedzę ogólną odbiorcy, dzielą się swoimi spostrzeżeniami na tematy związane z fabułą seriali i wyrażają emocje. Choć poziom funsów jest zróżnicowany, coraz częściej są one dobrej jakości. Tłumacze jako fani zwykle są dobrze zorientowani w danej produkcji, potrafią osadzić ją w szerszym kontekście, co znajduje odzwierciedlenie w umiejętności oddania klimatu serialu. Ich zaangażowanie w przybliżenie obcej kultury może rekompensować odbiorcy ewentualne niedoskonałości tłumaczenia.

Komentarz jako gatunek

Według *Słownika terminów literackich* komentarz to „zespół objaśnień dotyczących miejsc tekstu dzieła literackiego trudnych do zrozumienia dla odbiorcy; stanowi jeden z elementów wyposażenia edycji tego dzieła”⁹. Z wymienionego źródła dowiadujemy się, że zawartość treściowa komentarzy obejmuje: a) wyjaśnienia form językowych, takich jak archaizmy, regionalizmy, indywidualizmy; b) informacje rzeczowe niezbędne do zrozumienia tekstu, jak informacje o postaciach historycznych, mitologicznych, literackich, o zdarzeniach, nazwach geograficznych, realiach z zakresu kultury umysłowej i materialnej; c) rozwiązanie występujących w tekście aluzji do zdarzeń, postaci historycznych i innych utworów literackich; d) wyjaśnienia niezrozumiałych miejsc tekstu z uwagi na konieczność odwołania się do wiedzy specjalistycznej, np. technicznej, filozoficznej; e) wskazanie takich fragmentów tekstu, których komentator nie potrafi wyjaśnić.

Wynika z tego, że komentarz jako element edycji dzieła literackiego pełni przede wszystkim funkcję objaśniającą, jest materiałem uzupełniającym tekst główny¹⁰. Określa się go w edytorskim opracowaniu tekstu przypisem. Przypisy o funkcji objaśniającej lub uzupełniającej tekst główny są zwykle umieszczane na dole strony (dawniej też na końcu publikacji).

⁹ *Komentarz*, [w:] M. Głowiński, T. Kostkiewiczowa, A. Okopień-Sławińska, J. Sławiński, *Słownik terminów literackich*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1988, s. 229.

¹⁰ Tym różni się tak rozumiany komentarz od komentarza autorskiego, który jest związany z konstrukcją narratora wszechwiedzącego, i jako wypowiedź wyjaśniająca i uogólniająca elementy świata przedstawionego jest częścią tekstu głównego (por. S. Skwarczyńska, *Wstęp do nauki o literaturze*, t. 1, Warszawa 1954, s. 333).

Autorem przypisu może być autor dzieła, tłumacz lub redaktor wydawniczy. Robert Chwałowski¹¹ wyróżnia następujące rodzaje przypisów: rzeczowe – objaśniające i komentujące odnośny tekst, słownikowe (czasami nazywane terminologicznymi) – interpretujące i tłumaczące wyrażenia pochodzące z języków obcych i terminy, oraz bibliograficzne – odsyłacze do źródeł wraz z ich opisami bibliograficznymi. Próba odpowiedzi na pytanie o relacje między tak rozumianym przypisem a komentarzem prowadzi do sformułowania kilku wniosków. Komentarze mogą mieć formę przypisów, choć nie muszą, czego przykładem jest komentarz autorski. Przypisy mogą być komentarzami, czyli objaśnieniami tekstu, ale też mogą tekst główny uzupełniać, a nie komentować (por. teksty naukowe). Z punktu widzenia kryterium treściowego przypisy bibliograficzne nie byłyby komentarzami, ponieważ nie pełnią funkcji objaśniającej, tylko uzupełniającej¹².

W słowniku Bogusława Dunaja¹³ podaje się trzy znaczenia wyrażenia *komentarz*. W znaczeniu pierwszym to „objaśnienia, przypisy do jakiegoś tekstu, na przykład dzieła literackiego, pamiętnika, ustawy, opracowujące ten tekst w aspekcie historycznym, językowym, obyczajowym, podające jego interpretację; dodawane przez autora lub wydawcę w celu lepszego zrozumienia danego tekstu”; w znaczeniu drugim – „tekst publicystyczny, wypowiedź radiowa, telewizyjna itp., omawiające bieżące wydarzenia, zwłaszcza polityczne, społeczne, często z dużym subiektywizmem i zaangażowaniem emocjonalnym”; i w trzecim (częściej w lm) – „krytyczna uwaga, wypowiedź pod czyimś adresem, zwykle niezyczliwe lub złośliwe omawianie czyjegoś postępowania”. Z przedstawionego przeglądu wynika, że komentarze są powiązane z różnymi stylistycznymi odmianami języka. Rysuje się też opozycja między komentowaniem rozumianym jako akt mowy (działanie językowe, u podstaw którego leżą czynności mentalne związane z interpretowaniem, objaśnianiem, ocenianiem, tłumaczeniem¹⁴) a komentarzem w znaczeniu wzorca formalnego odnoszonego do poziomu kompetencji komunikacyjnej użytkowników, czyli gatunku, który jest zróżnicowany pod względem typologicznym może być objaśnieniem do jakiegoś tekstu (zarówno wypowiedzianego, jak i zapisanego), tekstem publicystycznym, wypowiedzią omawiającą bieżące wydarzenia.

¹¹ R. Chwałowski, *Typografia typowej książki*, Gliwice 2002.

¹² W praktyce wyznaczenie granicy między objaśnieniem i uzupełnieniem może okazać się trudne, ze względu na nieostrość wymienionych pojęć.

¹³ *Komentarz*, w: B. Dunaj, *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, t. 1, Warszawa 2007, s. 646.

¹⁴ M. Bogdanowska te czynności ujmuje jako jeden z aspektów rozumienia komentarza, por. M. Bogdanowska, *Komentarz i komentowanie*, Katowice 2003, s. 11.

Od komentarza w pisanim tekście kultury do komentarza w wizualnym tekście kultury

Współcześnie płodne wydaje się spojrzenie na komentarz jako gatunek będący elementem dyskursu¹⁵. Kontekst społeczny i kulturowy, otwartość formy gatunkowej i związana z nią możliwość przyswojenia nowych cech decydują o przekształcaniu tradycyjnego wzorca, którego realizacją jest komentarz w pisanim tekście kultury. Pod wpływem środka komunikowania wzorzec gatunkowy komentarza, podobnie jak wzorce wielu innych gatunków, uległ i wciąż ulega przeobrażeniom. Przykładem tego jest komentarz jako gatunek publicystyczny, który ukształtował się w praktyce komunikacyjnej w formie komentarza prasowego, telewizyjnego, radiowego¹⁶. Pojawienie się Internetu wpłynęło na dalszą ewolucję wzorca. Komentarz jako gatunek internetowy odnosi się do głównego tekstu opublikowanego w danej witrynie internetowej, a jego autorem może być każdy, kto ma dostęp do tego medium i wolę skomentowania, wyrażenia swojej opinii. Jego temat jest narzucony, podobnie jak wątek w forum dyskusyjnym¹⁷, jednak nadawca może wyjść poza ramy tematyczne. Na popularność komentarzy internetowych wpływa niewątpliwie anonimowość w sieci. Ta cecha wraz z innymi cechami komunikacji sieciowej decyduje o właściwościach komentarza internetowego – poza dialogowością są to: spontaniczność, kolokwialny

¹⁵ Dyskurs rozumiemy jako formę strategii zastosowaną w procesie tworzenia różnego typu tekstów, uwarunkowaną społecznie i kulturowo, praktykę komunikacyjną związaną z określoną dziedziną działalności ludzkiej (por. J. Labocha, *Tekst, wypowiedź, dyskurs*, [w:] *Polska genologia lingwistyczna*, red. D. Ostaszewska, R. Cudak, Warszawa, s. 192; M. Wojtak, *Głosy z teraźniejszości. O języku współczesnej prasy*, Lublin 2010, s. 17). Takie ujęcie mieści się w pojęciu dyskursu zaproponowanym przez Teuna van Dijk (T.A. Van Dijk, *Dyskurs jako struktura i proces*, Warszawa 2001, s. 10), który określa przedmiot jego badań jako wypowiedź oraz tekst w kontekście. Według autora dyskurs jest złożonym zjawiskiem komunikacyjnym uwzględniającym także kontekst społeczny. Na tę cechę zwraca uwagę także T. Piekot, por. „[...] syntetyczne ujęcie procesów komunikacyjnych zapewnia pojęcie dyskursu – ponadtekstowej kategorii łączącej świat tekstów ze światem uczestników komunikacji” (T. Piekot, *Dyskurs polskich wiadomości prasowych*, Kraków 2006, s. 31). Tak rozumiany dyskurs jest pojęciem szerszym niż gatunek – wypracowany w języku względnie stabilny typ wypowiedzi.

¹⁶ Najpełniejszą charakterystykę gatunkową komentarza prasowego zawiera rozdział w monografii Marii Wojtak, *Gatunki prasowe*, Lublin 2004, s. 166–201. Z perspektywy komunikacji w telewizji modyfikacje cech gatunkowych, rolę i strukturę komentarza i komentowania obecnego w serwisach informacyjnych omówiła Katarzyna Wardzała, w artykule pt. *Komentarz jako gatunek w telewizyjnych programach informacyjnych*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2010, 17 (37), s. 151–162.

¹⁷ Por. J. Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa 2006, s. 168–169.

charakter środków perswazyjnych, atrakcyjność formy w postaci znaków graficznych i modyfikacji pisma¹⁸.

Elastyczność reguł gatunkowych sprawiła, że komentarz zaadaptował się do potrzeb innego gatunku, czego odzwierciedleniem są będące częścią serialu komentarze tłumaczy hobbystów, które nazywamy komentarzami serialowymi. Uznajemy je za nową realizację wzorca gatunkowego mieszczącą się w przestrzeni multimedialnej. Novum stanowi i typ tekstu kultury, w obrębie którego komentarz się pojawia, i funkcje nowej realizacji wzorca. Komentarz serialowy jest powiązany na zasadzie podobieństwa rodzinnego z komentarzem będącym objaśnieniem, uzupełnieniem komentowanego tekstu i, naszym zdaniem, z nowszą realizacją wzorca, jaką jest komentarz internetowy.

Komentarz serialowy – charakterystyka

W charakterystyce komentarza serialowego korzystamy z zaproponowanych przez Marię Wojtak najważniejszych poziomów organizacji schematu gatunkowego¹⁹. Opisując komentarz, bierzemy pod uwagę następujące jego aspekty: strukturalny, pragmatyczny, poznawczy, stylistyczny.

1. Aspekt strukturalny

Pod względem strukturalnym komentarz serialowy ma charakter nieautonomiczny – jest wpleciony w fansuby (por. ryc. 1), albo towarzyszy napisom i/lub obrazowi²⁰ (por. ryc. 2):

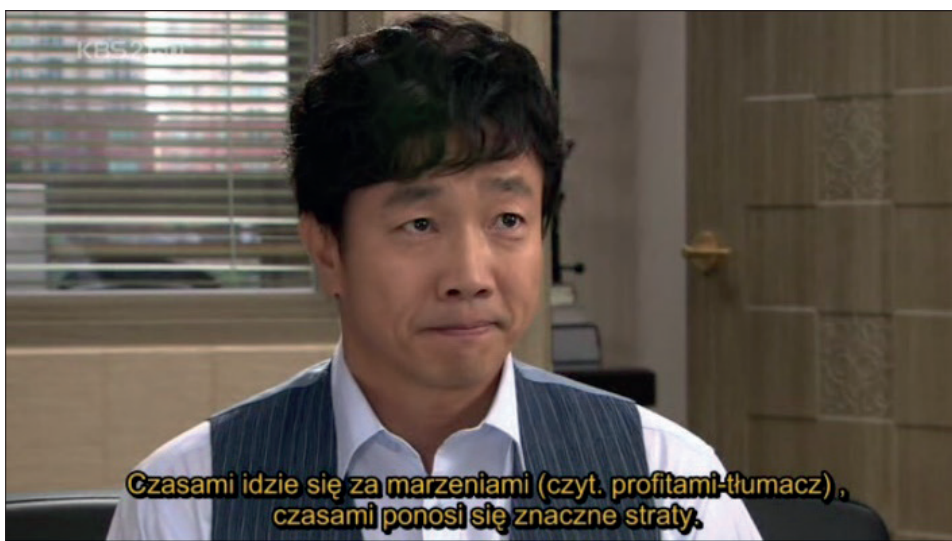
Jego cechą charakterystyczną jest powiązanie z elementami werbalnymi i niewerbalnymi tekstu kultury. Elementem istotnym, wpływającym na jego strukturę, są czynniki techniczne. Telewizja oraz interfejs jako środki pośredniczące w komunikacji powodują, że okno odbioru serialu stanowi jego osobliwą ramę, zakreślającą granice obrazu i nakładających się na niego fansubów oraz komentarzy, których długość jest znacznie ograniczona, w przeciwieństwie do komentarzy w pisanym tekście kultury. Komentarze są umiejscowione na dole ekranu lub na jego górze. Czasami różnią

¹⁸ Por. I. Kaproń-Charzyńska, Słowa do oglądania w komentarzach internetowych, [w:] *Internet jako przedmiot badań językoznawczych*, red. E. Kołodziejek, R. Sidorowicz, Szczecin 2017, s. 27–42.

¹⁹ M. Wojtak, *Wzorce gatunkowe wypowiedzi a realizacje tekstowe*, [w:] *Polska genologia lingwistyczna...*, s. 353–361.

²⁰ Pod przykładami w tekście umieszczamy informacje pozwalające na lokalizację klatki w obrębie serialu i opis materiału uwzględniający informacje o reżyserze serialu, tłumaczu, korektorze napisów oraz o źródle i dacie dostępu. Uporządkowana alfabetycznie filmografia znajduje się na końcu artykułu (przed bibliografią).

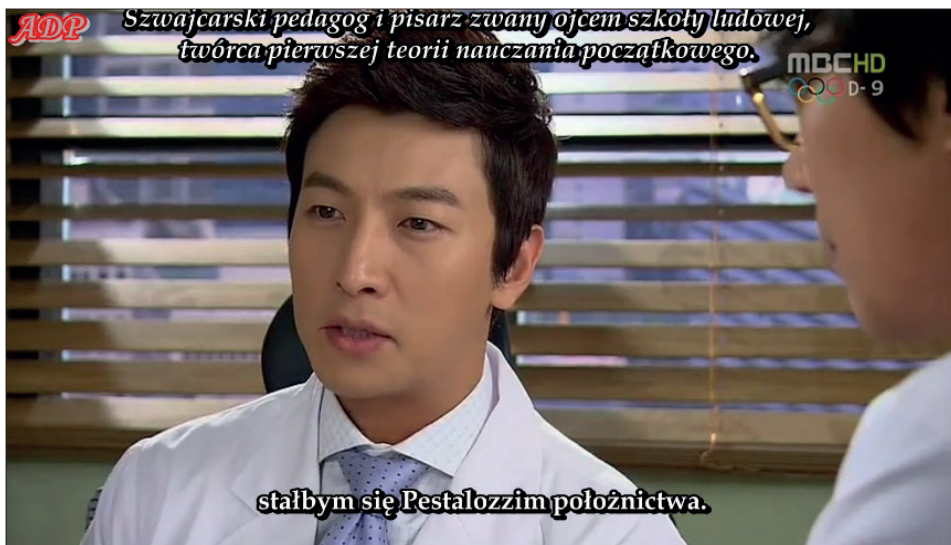
się od napisów pod względem typograficznym – jeśli fansuby są zapisane pismem prostym, to komentarze kursywą (także odwrotnie) (por. ryc. 3):

Ryc. 1. *Pateuneo* [Partner], ep. 1; time 11:04; 2009; reż. Ui-kyeong Hwang, Eui-Kyung Hwang, Won-suk Kim; tłumaczenie: Jordi; korekta: Hikaru-chan; <<http://drama-online.pl/partner-1-16/>> [dostęp: 12.04.2017]

Ryc. 2. *Byeolleseon on geudae* [You Who Came from the Stars], ep. 3; time 0.52; 2013–2014; reż. Tae-yoo Jang; tłumaczenie: Roseleen & thon; korekta: Belek; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/you-who-came-from-the-stars/>> [dostęp: 14.03.2017]

Ryc. 3. *Ai Du Ai Du* [I Do, I Do], ep. 15; time 35:37; 2012; reż. Dae-seon Kang; tłumaczenie: Nuncho88; korekta: aicyd; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/i-do-i-do/>> [dostęp: 16.03.2017]

2. Aspekt pragmatyczny

Ogląd komentarzy serialowych z punktu widzenia pragmatyki pozwala uchwycić ich uwikłania komunikacyjne. Funkcjonują one na innym poziomie niż tekst wypowiediany przez bohaterów i przedstawiany w odmianie pisanej języka w postaci fansubów, a więc na innym poziomie niż tekst będący elementem świata przedstawionego. Mamy w serialu do czynienia ze swoistą dwugłosowością²¹. Nie tkwi ona w wypowiedzi monologicznej (na taki przypadek dialogiczności w stosunku do własnej wypowiedzi zwracał uwagę Bachtin²²), lecz jest składnikiem strategii nadawczo-odbiorczej, częścią dialogu, który podejmuje tłumacz hobbysta z odbiorcą fanem²³. Ważnym rysem obrazu nadawcy jest jego anonimowość, ściśle związana z sytuacjami komunikacyjnymi w internecie. Tłumacz sięga po komentarz, żeby zrealizować określone intencje komunikacyjne. Co interesujące, nie ograniczają się one do informacyjnej funkcji wypowiedzi, ale obejmują także funkcje pozainformacyjne – funkcję nakłaniającą w celu wywołania

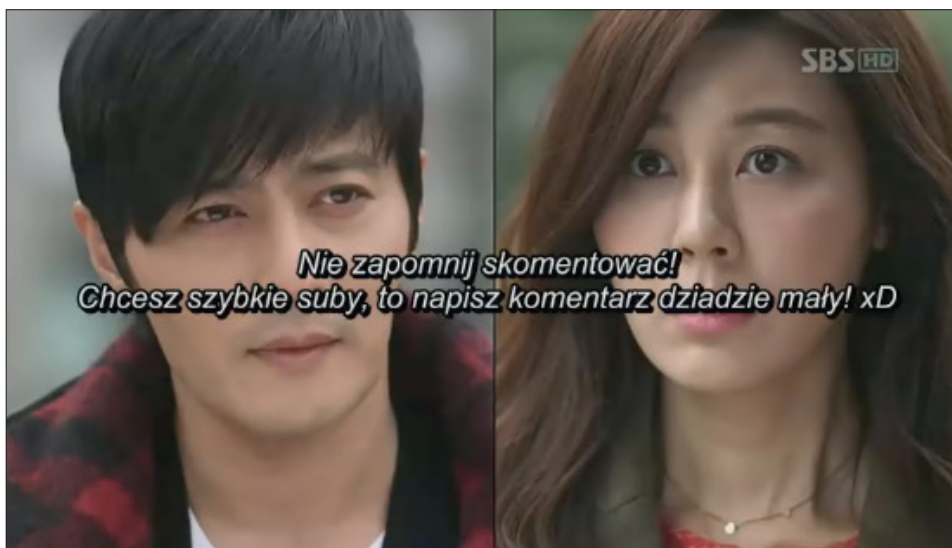
²¹ A. Wierzbicka, *Metatekst w tekście*, [w:] *Polska genologia lingwistyczna...*, s. 281–296.

²² Por. M. Bachtin, 1986, *Estetyka twórczości słownej*, przeł. D. Ulicka, Warszawa 1986.

²³ Poruszony problem wiąże się z istotną dla badań genologicznych kategorią metatekstu. W tekstach pisanych komentatorem może być sam autor, kiedy obok ciągu zdań nadawcy pojawia się jego komentarz. Tak powstaje nie jeden spójny tekst, a dwutekst, składający się z tekstu i metatekstu.

działań odbiorcy i funkcję ekspresywną²⁴. Jego wypowiedzi o różnych intencjach komunikacyjnych funkcjonują w kontekście wzbogaconego o fansuby audiowizualnego tekstu kultury, który jest realizacją funkcji kreatywnej wypowiedzi twórców.

Funkcje pozainformacyjne realizowane są głównie w wypowiedziach regularnie pojawiających się na końcu odcinka, podejmujących swoisty dialog tłumacza z odbiorcą. Tego typu komentarze realizują funkcję perswazyjną (impresywną). Mają nakłonić odbiorcę do podjęcia określonych działań (por. ryc. 4):

Ryc. 4. *Sin-sa-eui Poom-gyeok* [A Gentleman's Dignity], ep. 1; time 1:03:50; 2012; reż. Wo-o-cheol Shin, Hyeok-chan Kwon; tłumaczenie: Yoichi; korekta: pollyyoanna; <<http://drama-online.pl/a-gentlemans-dignity-120/>> [dostęp: 21.03.2017]

Inny typ komentarzy o funkcji pozainformacyjnej stanowią te pełniące funkcję ekspresywną. Są one wyrazem emocji i sądów tłumacza, odnoszących się do fabuły opowieści (por. ryc. 5):

Emocje mogą też odnosić się do treści dialogów (por. ryc. 6) i obrazu (por. ryc. 7):

²⁴ Na temat funkcji wypowiedzi por. R. Grzegorzczkova, *Problem funkcji języka i tekstu w świetle teorii aktów mowy*, [w:] *Język a kultura*, red. J. Bartmiński, R. Grzegorzczkova, t. 4, Wrocław 2010, s. 11–28.

Ryc. 5. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 13; time 21:26; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

Ryc. 6. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 1; time 01:38; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

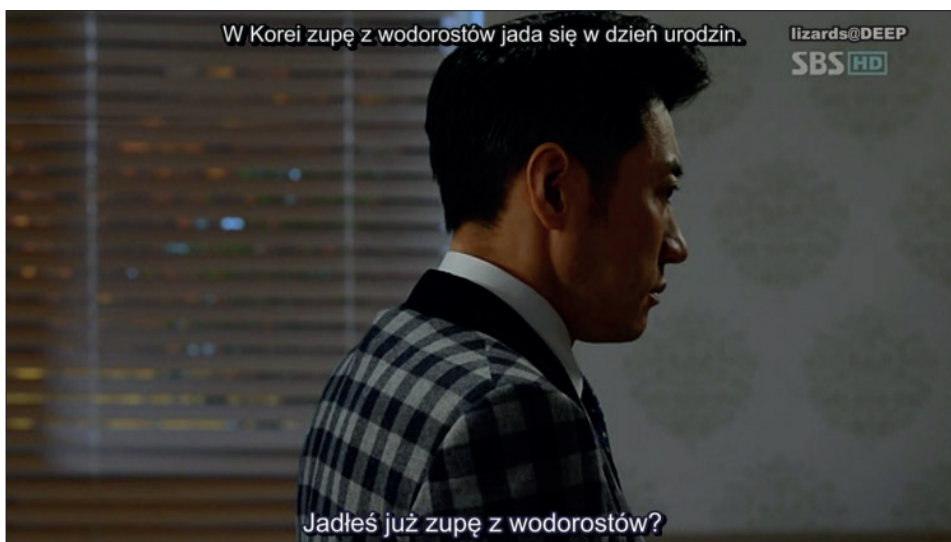
Ryc. 7. *Sin-sa-eui Poom-gyeok* [A Gentleman's Dignity], ep. 18; time 53:48; 2012; reż. Woo-cheol Shin, Hyeok-chan Kwon; tłumaczenie: Yoichi; korekta: pollyyoanna; <<http://drama-online.pl/a-gentlemans-dignity-120/>> [dostęp: 21.03.2017]

Dzielenie się z widzom swoimi odczuciami, myślami i oceną sytuacji ma na celu podtrzymanie dialogu między członkami istniejącej w sieci wspólnoty komunikacyjnej, jest tym, podobnie jak realizacja funkcji impresywnej, co łączy komentarz serialowy z komentarzem internetowym, a wyróżnia go na tle tradycyjnych komentarzy w pisanych tekstach kultury.

Analiza funkcji informacyjnej wypowiedzi ukazuje komunikacyjne uwiłkania komentarzy serialowych i ich funkcję poznawczą. Zauważalne jest to w tych komentarzach, w których nadawca przekazuje odbiorcy własne opinie i jednocześnie wzbogaca jego wiedzę o świecie, obcych zwyczajach i kulturze (por. przykłady 8 i 9):

Ryc. 8. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 10; time 29:38; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

Ryc. 9. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 11; time 44:57; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

3. Aspekt poznawczy

Komentarz serialowy dostarcza bogatego i zróżnicowanego pod względem treściowym materiału. Na tym poziomie opisu omawiany gatunek funkcjonuje podobnie jak tradycyjne komentarze w dziele literackim. W zebranym materiale możemy wyróżnić następujące jego typy: 3.1. komentarze objaśniające słowa i formy z języków obcych; 3.2. komentarze objaśniające te fragmenty tekstu, w których są odwołania do wiedzy specjalistycznej, na przykład medycznej czy sportowej; 3.3. komentarze przekazujące informacje historyczno-kulturowe niezbędne do zrozumienia tekstu, czasami występujące na zasadzie aluzji (są to informacje o postaciach historycznych, mitologicznych, literackich, zdarzeniach historycznych, nazwach geograficznych, realiach z zakresu kultury umysłowej i materialnej).

3.1. Komentarze objaśniające słowa i formy językowe pochodzące z języków obcych

W tym typie komentarza tłumacz objaśnia fragmenty dialogów, które mogą być dla odbiorcy niejasne w związku z tym, że nie zna on danego języka obcego. Tłumacz informuje odbiorcę o języku dialogów (por. przykłady 10 i 11):

Ryc. 10. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 1; time 01:26; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/> [dostęp: 10.03.2017]

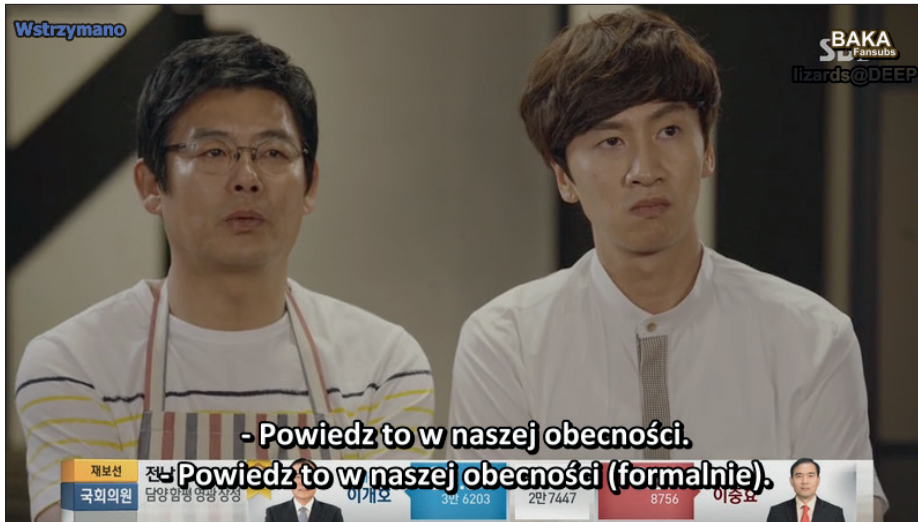

Ryc. 11. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 1; time 01:31; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

W komentarzach przekazywane są informacje na temat stylistycznego zróżnicowania środków językowych używanych w dialogach (por. przykłady 12, 13 i 14):

Ryc. 12. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 11; time 01:03:13; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

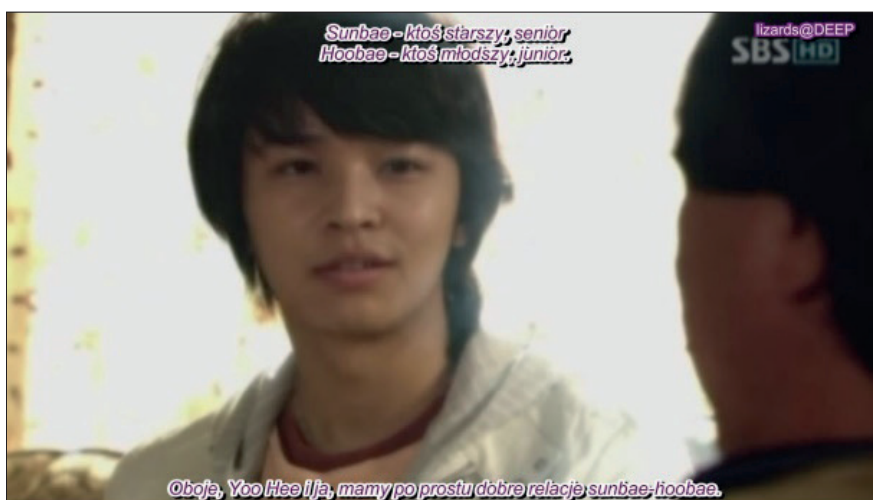
Ryc. 13. *Gwaen-chanh-a, sa-rang-i-ya* [It's Okay, That's Love], ep. 3; time 03:38; 2014; reż. Kyu-Tae Kim; tłumaczenie: Kleine (odc. 1, 3, 5–7, 9–16) / Yoichi (odc. 2,4,8); korekta: agas (odc. 1, 3–7, 9–16) / polly (odc. 2) / Slak (odc. 8); <<http://drama-online.pl/its-okay-thats-love-w-porzadku-to-tylko-milosc-116/>> [dostęp: 2.04.2017]

Ryc. 14. *Sin-sa-eui Poom-gyeok* [A Gentleman's Dignity], ep. 2; time 25:47; 2012; reż. Woo-cheol Shin, Hyeok-chan Kwon; tłumaczenie: Yoichi; korekta: pollyyoanna; <<http://drama-online.pl/a-gentlemans-dignity-120/>> [dostęp: 21.03.2017]

Potrzeba objaśniania obcych słów, terminów i pojęć przybliżających tekst odbiorcy stawia tłumacza hobbystę w roli kontynuatora ugruntowanej już tradycji piśmienniczej. Od wieków bowiem potrzeba ta jest impulsem do

powstawania różnego rodzaju słowników, między innymi wielojęzycznych i specjalistycznych. Jak przed laty pisał Stanisław Urbańczyk: „[...] rozwój słowników jest prawie tak stary, jak rozwój cywilizowanego świata”²⁵. Od zarania dziejów jednym z czynników sprzyjających powstawaniu słowników było ożywienie stosunków z zagranicą i poziom kulturalny danego narodu. Z potrzeby objaśniania trudnych, mało używanych lub nieznanych słów zrodziły się pierwociny słowników – glosy²⁶. Świadczenia takich zabiegów mamy w historii polszczyzny (XV wiek). Również tłumacze i redaktorzy XVI-wieczni dbali o przybliżenie obcych realiów i słów polskojęzycznemu czytelnikowi dzieła, zrozumieniu treści i kontekstu służyło podawanie rodzimych odpowiedników i objaśnianie zwyczajów²⁷. Zabiegi tłumaczy hobbystów wpisują się więc w tradycję piśmienniczą. Rezultatem współczesnego zainteresowania obcą i egzotyczną kulturą jest swego rodzaju słownik – dawne glosy zastąpiono tu zapiskami pojawiającymi się na marginesie fansubów (por. przykłady 15 i 16):

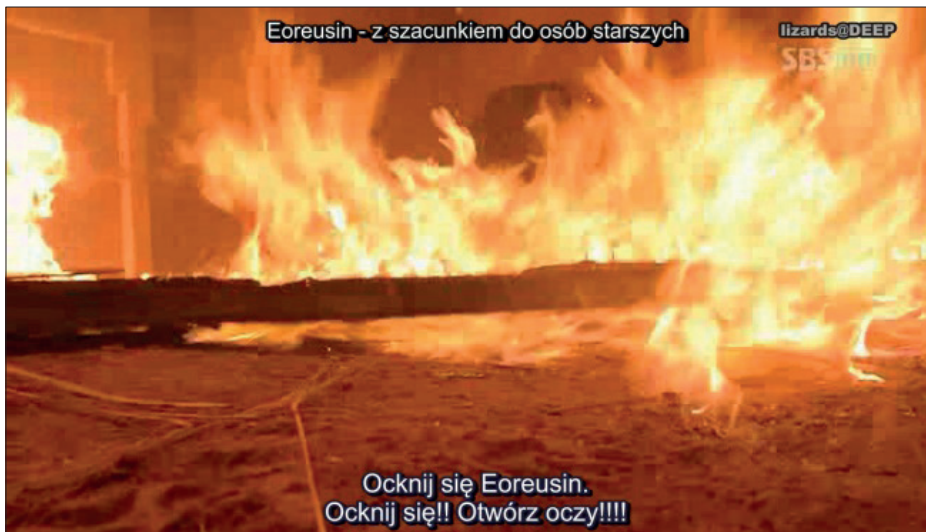

Ryc. 15. *Ma-nyeo-yoo-heui* [Witch Yoo Hee], ep. 7; time 23:28; 2007; reż. Gi-Sang Jeon; tłumaczenie: iiverin korekta: Yae; <<http://drama-online.pl/?s=Witch+Yoo+Hee>> [dostęp: 15.06.2017]

²⁵ S. Urbańczyk, *Słowniki i encyklopedie. Ich rodzaje i użyteczność*, Kraków 2000, s. 11.

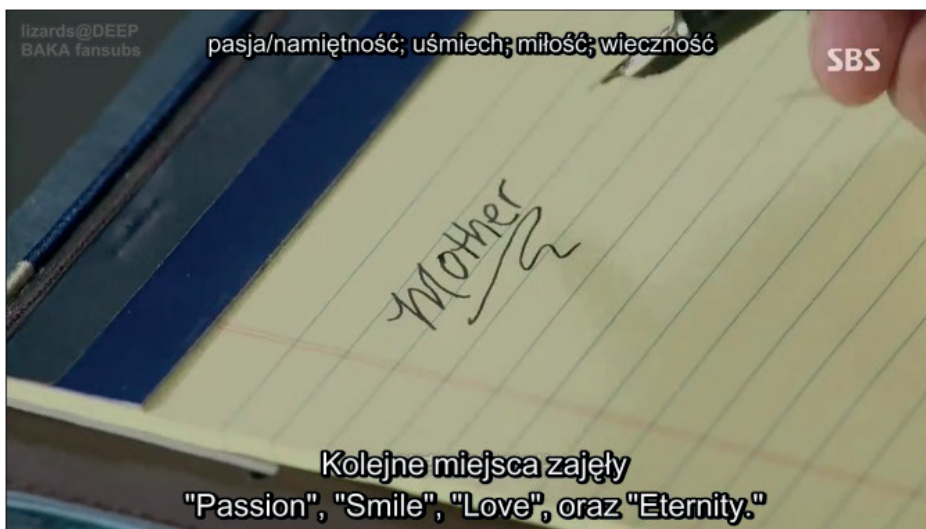
²⁶ Glosa to „wyraz lub wyrażenie wprowadzone dodatkowo przez pisarza, przepisywacza, czytelnika, komentatora itp. w tekst oryginału” (Z. Klemensiewicz, *Historia języka polskiego*, Warszawa 2002, s. 138). Początkowo, w starożytnej Grecji, i później w Rzymie te zapisywane na marginesie lub w treści książki „słówka” były objaśnieniami tekstu spisanyymi w tym samym języku. Dopiero z czasem dopisywano wyrazy z różnych języków narodowych (*lingua vulgaris*), zaczęto je też zbierać i przenosić w oddzielne zbiory (por. Urbańczyk, dz. cyt., s. 10–14).

²⁷ J. Kamper-Warejko, *Polski XVI-wieczny przekład poradnika Piotra Krescencjusza jako świadectwo przenikania kultur*, „Rocznik Przekładoznawczy” 2017, 12, s. 153–169.

Ryc. 16. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 14; time 02:10; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

Poza wyjaśnianiem wyrażen pochodzących z języka koreańskiego tłumacz dba o czytelny przekaz i doinformowanie widza, objaśniając w komentarzach wyrażenia pochodzące z innych języków obcych (por. przykłady 17 i 18):

Ryc. 17. *Sangsogjadeul* [Heirs], ep. 2; time: 24:40; 2013; reż. Sin-hyo Kang; tłumaczenie: dzosa & jordi; korekta: Giyan; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/heirs/>> [dostęp: 24.05.2017]

Ryc. 18 *Kay-too* [The K2], ep. 6; time 01:03:39; 2016; reż. Jeong-hwan Kwak; tłumaczenie: Anusia; korekta: Chou; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/the-k2/>> [dostęp: 21.06.2017]

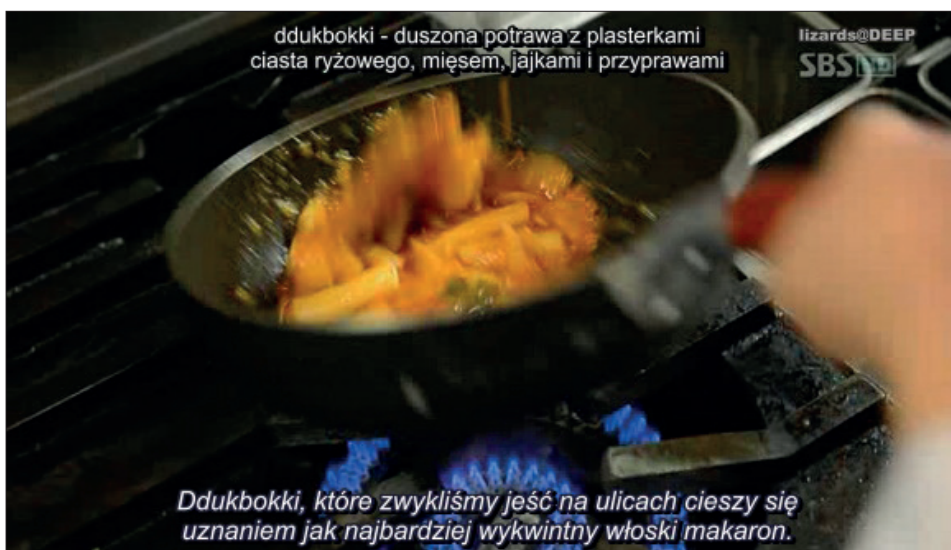
3.2. Komentarze objaśniające słownictwo specjalistyczne

Omówiony powyżej typ komentarza łączy się z rodzajem dopisków wyjaśniających te fragmenty tekstu, w których są odwołania do wiedzy specjalistycznej. Za taką uznać możemy między innymi wiedzę na temat kulinariów. Pojawiające się w serialach potoczne i fachowe nazwy potraw tłumacz stara się dokładnie objaśnić. Płynna granica między potocznymi a specjalistycznymi nazwami powoduje, że ten typ komentarza staje się bliski przykładom analizowanym wyżej. Dzięki zawartym w komentarzu informacjom na temat dań kryjących się pod obcymi nazwami nie tylko przyswajamy sobie obce nazewnictwo, ale też poznajemy inną kulturę, głównie azjatycką (por. przykłady 19, 20 i 21):

Czy słyszałeś o ssam z cykorii?
 (Ssam: koreańskie danie w którym się zwija
 ryż, mięso i inne przyprawy w liście warzyw)

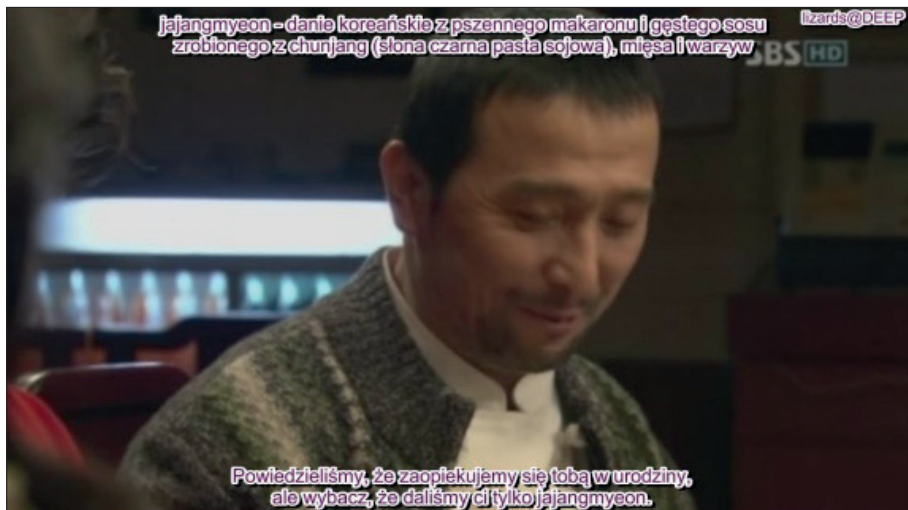
Ryc. 19. *Sang-ryu-sa-hoi* [High Society], ep. 5; time 04:01; 2015; reż. Yeong-hoon Choi; tłumaczenie: Roseleen; korekta: Kathryn; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/high-society/>> [dostęp 20.04.2017]

ddukbokki - duszona potrawa z plasterkami
 ciasta ryżowego, mięsem, jajkami i przyprawami

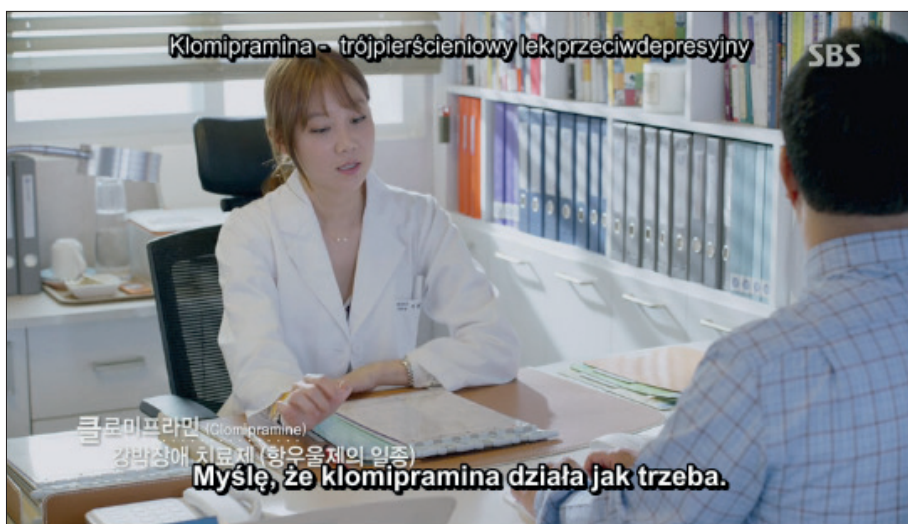
*Ddukbokki, które zwykliśmy jeść na ulicach cieszą się
 uznaniem jak najbardziej wykwintny włoski makaron.*

Ryc. 20. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 1; time 01:15; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

Ryc. 21. *Ma-nyeo-yoo-heui* [Witch Yoo Hee], ep. 3; time 53:59; 2007; reż. Gi-Sang Jeon; tłumaczenie: iiverin korekta: Yae; <<http://drama-online.pl/?s=Witch+Yoo+Hee>> [dostęp: 15.06.2017]

Fragmenty seriali, w których pojawiają się odwołania do wiedzy specjalistycznej, tłumacz stara się wyjaśniać. Materiał obfituje w komentarze objaśniające terminologię, na przykład medyczną (por. przykłady 22–25):

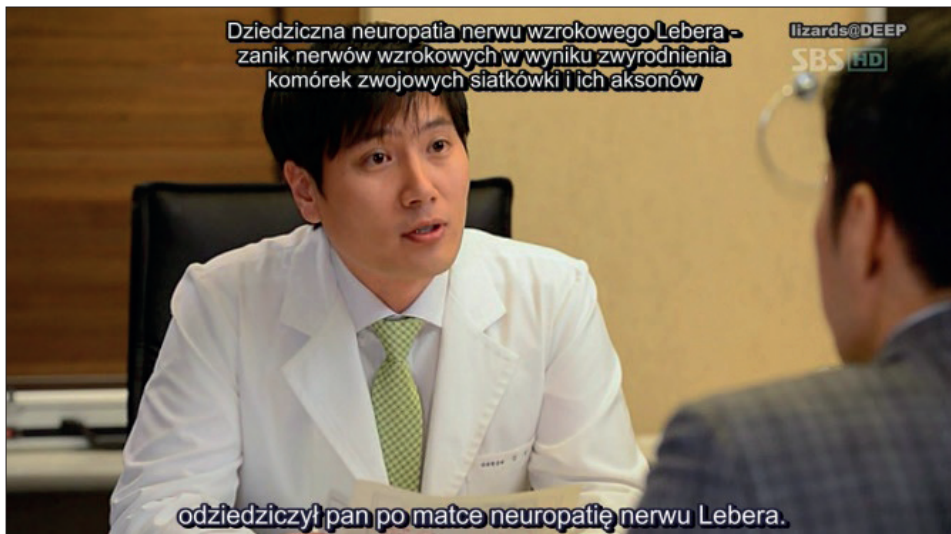
Ryc. 22. *Gwaen-chanh-a, sa-rang-i-ya* [It's Okay, That's Love], ep. 4; time 29:35; 2014; reż. Kyu-Tae Kim; tłumaczenie: Kleine (odc. 1, 3, 5–7, 9–16) / Yoichi (odc. 2, 4, 8); korekta: agas (odc. 1, 3–7, 9–16) / polly (odc. 2) / Slak (odc. 8); <<http://drama-online.pl/its-okay-thats-love-w-porzadku-to-tylko-milosc-116/>> [dostęp: 3.04.2017]

Ryc. 23. *Gwaen-chanh-a, sa-rang-i-ya* [It's Okay, That's Love], ep. 8; time 47:08; 2014; reż. Kyu-Tae Kim; tłumaczenie: Kleine (odc. 1, 3, 5–7, 9–16) / Yoichi (odc. 2, 4, 8); korekta: agas (odc. 1, 3–7, 9–16) / polly (odc. 2) / Slak (odc. 8); <<http://drama-online.pl/its-okay-thats-love-w-porzadku-to-tylko-milosc-116/>> [dostęp: 3.04.2017]

Ryc. 24. *Eung-geub-nam-nyeo* [Emergency Couple], ep. 1; time 58:19; 2014; reż. Kim Chul Kyu; tłumaczenie: Kleine; korekta: agas; <<http://drama-online.pl/emergency-couple-220/>> [dostęp: 8.06.2017]

Dziedziczna neuropatia nerwu wzrokowego Lebera -
 zanik nerwów wzrokowych w wyniku zwyrodnienia
 komórek zwojowych siatkówki i ich aksonów

lizards@DEEP
 SBS HD

odziedziczył pan po matce neuropatię nerwu Lebera.

Ryc. 25. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 16; time 54:38; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 11.03.2017]

Komentarze zawierają także objaśnienia pojęć z innych dziedzin ludzkiej aktywności, na przykład sportu (por. przykłady 26 i 27):

[Zawodowi golfiści w Korei nazywani są "Pro"]

SBS HD

Pro Hong!

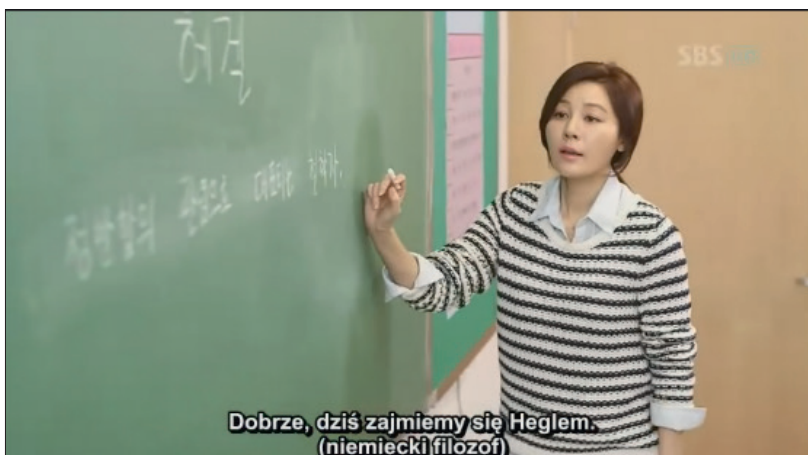
Ryc. 26. *Sin-sa-eui Poom-gyeok* [A Gentlemans Dignity], ep. 3; time 10:40; 2012; reż. Woo-cheol Shin, Hyeok-chan Kwon; tłumaczenie: Yoichi; korekta: pollyyoanna; <<http://drama-online.pl/a-gentlemans-dignity-120/>> [dostęp 21.03.2017]

Ryc. 27. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 1; time 09:31; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

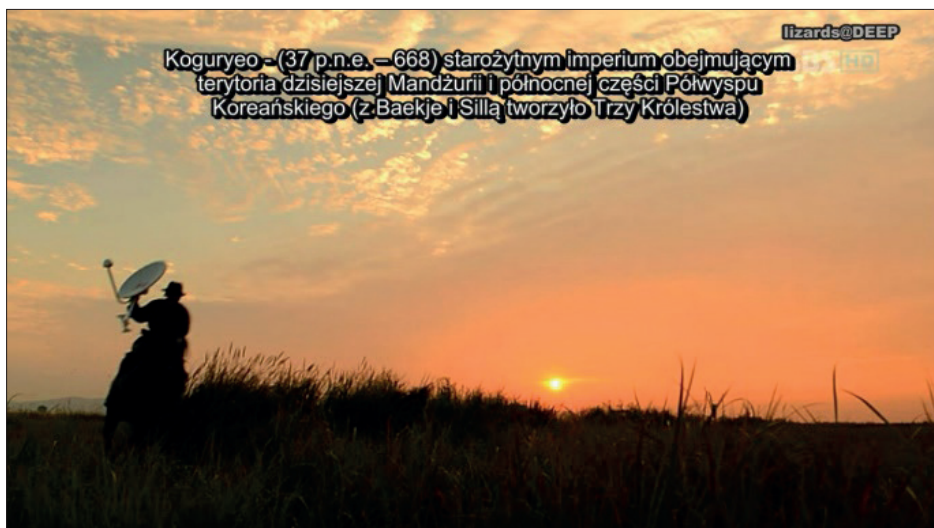
3.3. Komentarze objaśniające słownictwo z obszaru historyczno-kulturowego

Analiza komentarzy serialowych na poziomie poznawczym pozwala na wyodrębnienie grupy takich objaśnień, w których tłumacz przekazuje różne informacje rzeczowe o charakterze historyczno-kulturowym, potrzebne do lepszego zrozumienia dialogów, fabuły i kontekstu, tak jak w dziele literackim. Tłumacz hobbysta podaje informacje o postaciach historycznych, mitologicznych i literackich, potrzebne do zrozumienia świata przedstawionego (por. 28):

Ryc. 28. *Sin-sa-eui Poom-gyeok* [A Gentleman's Dignity], ep. 2; time 03:42; 2012; reż. Woo-cheol Shin, Hyeok-chan Kwon; tłumaczenie: Yoichi; korekta: pollyyoanna; <<http://drama-online.pl/a-gentlemans-dignity-120/>> [dostęp: 22.03.2017]

Niektóre komentarze przybliżają zdarzenia historyczne i objaśniają pojawiające się w dialogach nazwy geograficzne (por. przykłady 29–31):

Ryc. 29. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 1; time 01: 51; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

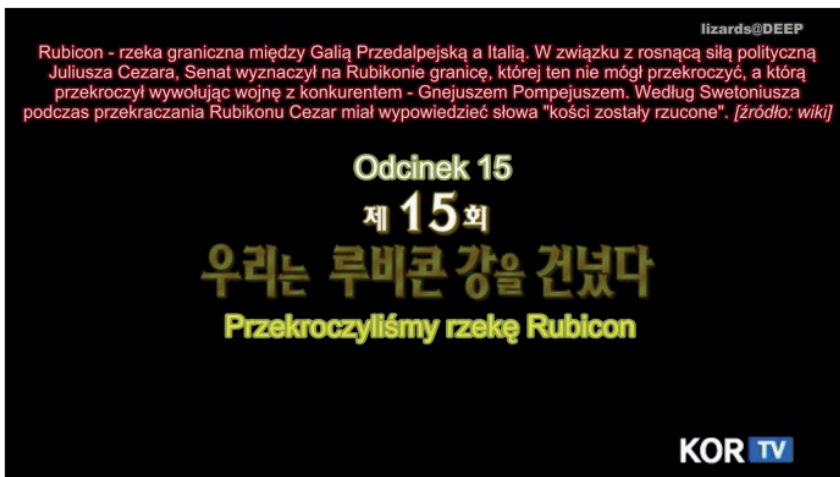

Ryc. 30. *Gwaen-chanh-a, sa-rang-i-ya* [It's Okay, That's Love], ep. 16; time 39:17; 2014; reż. Kyu-Tae Kim; tłumaczenie: Kleine (odc. 1, 3, 5–7, 9–16) / Yoichi (odc. 2, 4, 8); korekta: agas (odc. 1, 3–7, 9–16) / polly (odc. 2) / Slak (odc. 8); <<http://drama-online.pl/its-okay-thats-love-w-porzadku-to-tylko-milosc-116/>> [dostęp: 3.04.2017]

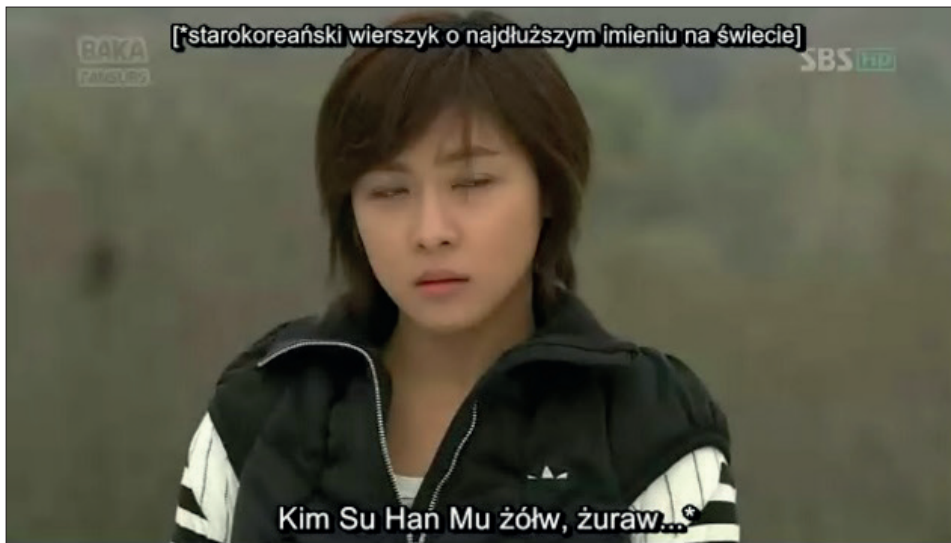

Ryc. 31. *Si-keu-rit Ga-deun* [Secret Garden], Kwon Hyuk Chan ep.; 1 time 07:24; 2010–2011; reż. Woo-cheol Shin, Kwon Hyuk Chan Shin Woo Cheol, Kwon Hyuk Chan; tłumaczenie: Jordi; korekta: Kamilla91, Lolus; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/secret-garden/>> [dostęp: 22.03.2017]

Podobnie jak w pisanym dziele kultury w serialu również pojawiają się komentarze, w których podano rozwiązanie występujących w tytułach i dialogach aluzji do zdarzeń, postaci historycznych i utworów literackich. Tu jednak ich autorem jest tłumacz komentator, inaczej niż w dziele pisanym, w którym autorem tego rodzaju komentarza może być też twórca tekstu (por. przykłady 32–34):

Ryc. 32. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 15, time 00:11; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 11.03.2017]

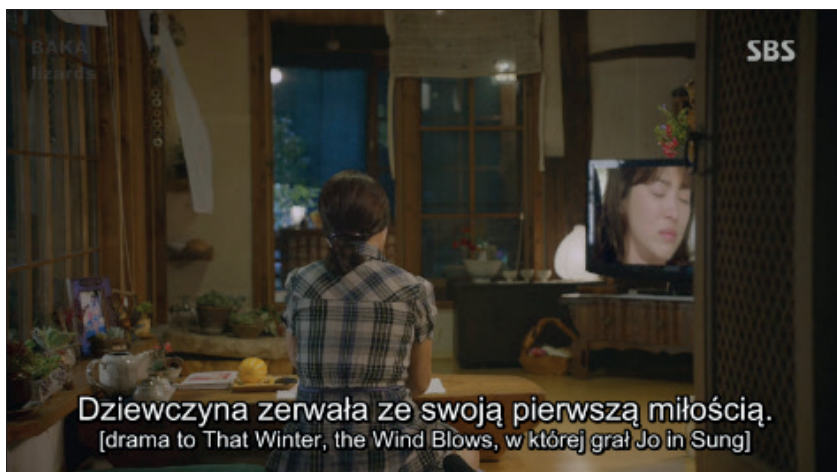

Ryc. 33. *Si-keu-rit Ga-deun* [Secret Garden], ep. 3; time 35:21; 2010–2011; reż. Woo-cheol Shin, Kwon Hyuk Chan Shin Woo Cheol, Kwon Hyuk Chan; tłumaczenie: Jordi; korekta: Kamilla91, Lolus; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/secret-garden/>> [dostęp: 22.03.2017]

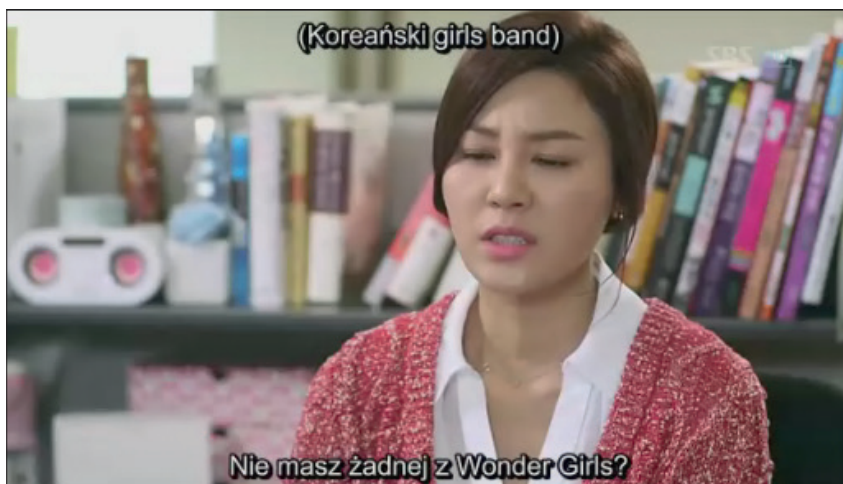

Ryc. 34. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 1; time 04:47; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017]

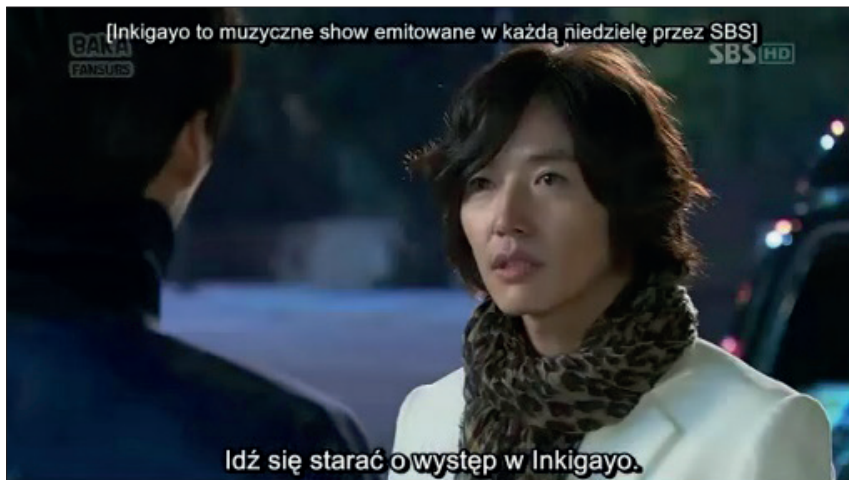
Często pojawiają się w serialach odwołania do szeroko pojętej popkultury koreańskiej (zjawiska halaju) – filmów, programów rozrywkowych, aktorów i osób filmu oraz ulubionych bohaterów. Popularyzacja kultury jest jednym z zadań seriali, a objaśniające komentarze tłumaczy hobbystów także to zadanie realizują (por. przykłady 35–37):

Ryc. 35. *Gwaen-chanh-a, sa-rang-i-ya* [It's Okay That's Love], ep. 16; time 52:12; 2014; reż. Kyu-Tae Kim; tłumaczenie: Kleine (odc. 1, 3, 5–7, 9–16) / Yoichi (odc. 2, 4, 8); korekta: agas (odc. 1, 3–7, 9–16) / polly (odc. 2) / Slak (odc. 8); <<http://drama-online.pl/its-okay-thats-love-w-porzadku-to-tylko-milosc-116/>> [dostęp: 2.04.2017]

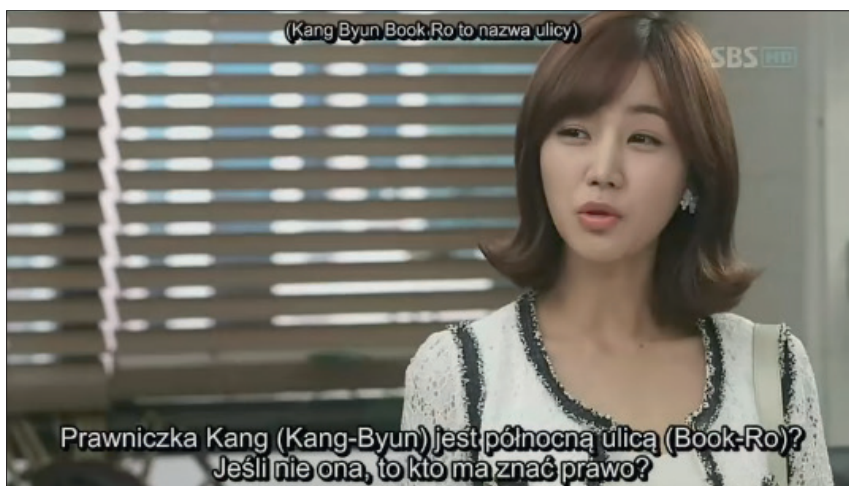

Ryc. 36. *Sin-sa-eui Poom-gyeok* [A Gentleman's Dignity], ep. 7; time 46:26; 2012; reż. Woo-cheol Shin, Hyeok-chan Kwon; tłumaczenie: Yoichi; korekta: pollyyoanna; <<http://drama-online.pl/a-gentlemans-dignity-120/>> [dostęp: 21.03.2017]

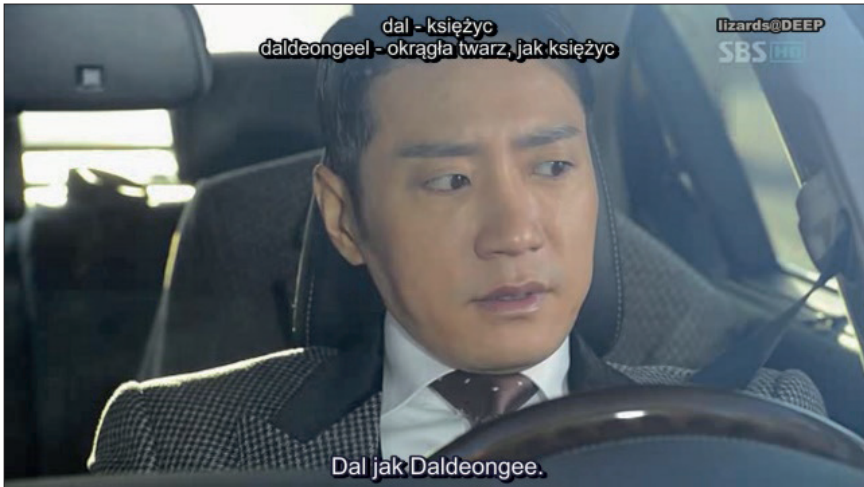

Ryc. 37. *Si-keu-rit Ga-deun* [Secret Garden], ep. 1; time 57:46; 2010–2011; reż. Woo-cheol Shin, Kwon Hyuk Chan Shin Woo Cheol, Kwon Hyuk Chan; tłumaczenie: Jordi; korekta: Kamilla91, Loluś; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/secret-garden/>> [dostęp: 22.03.2017]

Na tle omówionych powyżej typów komentarzy wyróżniają się jeszcze dwie zwarte tematycznie grupy. Jedna obejmuje komentarze, które są objaśnieniem obecnej w dialogach gry słów. Tłumacz hobbysta wyjaśnia w nich znaczeniowe niuanse i ułatwia odczytanie szerszego kontekstu (por. przykłady 38 i 39):

Ryc. 38. *Sin-sa-eui Poom-gyeok* [A Gentleman's Dignity], ep. 5; time 41:51; 2012; reż. Woo-cheol Shin, Hyeok-chan Kwon; tłumaczenie: Yoichi; korekta: pollyyoanna; <<http://drama-online.pl/a-gentlemans-dignity-120/>> [dostęp: 21.03.2017]

Ryc. 39. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 11; time 19:30; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp 11.03.2017]

Druga grupa przeciwstawia się wszystkim podanym wyżej typom komentarzy. Tłumacz odnosi się w nich do tych fragmentów dialogu, których jako komentator nie potrafi wyjaśnić lub nie jest pewien, czy wyjaśnienie jest poprawne (por. 40):

Ryc. 40. *Deramaeui Jewang* [Lord of the Dramas], ep. 12; time 17:35; 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp 11.03.2017]

Takie komentarze są jednak nieliczne i świadczą o rzetelności tłumaczy-komentatorów.

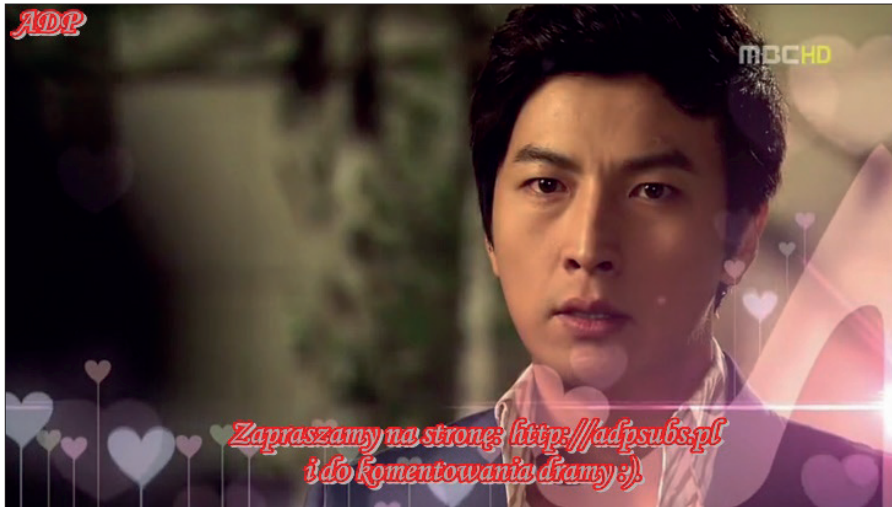
4. Aspekt stylistyczny

Realizacji intencji komunikacyjnych nadawców komentarzy służą określone środki językowe i stylistyczne. Funkcja impresywna jest realizowana przy użyciu dyrektyw, które mają wywołać określone działania odbiorcy. Leksykalno-gramatycznymi wykładnikami tych aktów mowy są formy 2 os. 1. poj. trybu rozkazującego czasowników, por. *Nie zapomnij skomentować!*; *Nie zapomnij skomentować dramy!* Podobną funkcję pełnią zdania wynikowe i okolicznikowe warunku, por. *Zostały jeszcze tylko dwa odcinki, więc jeśli tego nie zrobisz, skomentuj* ☺ *Komentując sprawiasz, że w Korei rodzi się młody Koreańczyk!*^_^ . Są to już wypowiedzi w formie argumentacji. Wiele z przytoczonych formuł ma charakter powtarzalny (por. 41):

Ryc. 41. *Inhyeon Wanghuui* [Queen In-hyun's Man], ep. 14; time 51.10; 2012; reż. Byeong-soo Kim; tłumaczenie: dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/queen-in-hyuns-man>> [dostęp: 19.04.2017]

Warto zwrócić uwagę, że funkcja nakłaniająca jest realizowana przy użyciu językowych środków grzecznościowych. Przekonaniu odbiorcy do podjęcia działań służy stosowanie przez tłumaczy formuł etykiety językowej (por. 42 i 43):

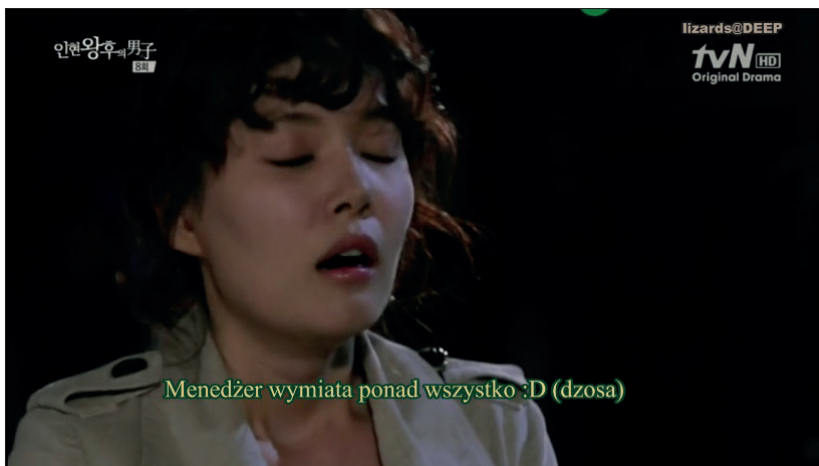
Ryc. 42. *Ai Du Ai Du* [I Do, I Do], ep. 8; time 1.03.28; 2012; reż. Dae-seon Kang; tłumaczenie: Nuncho88; korekta: aicyd; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/i-do-i-do/>> [dostęp: 16.03.2017]

Ryc. 43. *Ai Du Ai Du* [I Do, I Do], ep. 16; time 1.03.20; 2012 ; reż. Dae-seon Kang; tłumaczenie: Nuncho88; korekta: aicyd; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/i-do-i-do/>> [dostęp: 19.03.2017]

Realizacji funkcji ekspresywnej w komentarzach służą językowe środki stylistyczne będące wyrazem emocji nadawcy oraz emotikony jako graficzne ekwiwalenty subkodu kinetycznego. Wśród tych pierwszych znajdują się nacechowane emocjonalnie leksemy, reprezentujące środowiskowe odmia-

ny polszczyzny, na przykład *dziad*, *wymiatać*, por. *Chcesz szybkie suby, to napisz komentarz dziadzie mały!* (por. 44):

Ryc. 44. *Inhyeon Wanghuui* [Queen In-hyun's Man], ep. 8; time 16.50; 2012; reż. Byeong-soo Kim; tłumaczenie: dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/queen-in-hyuuns-man/>> [dostęp: 16.04.2017]

Wśród emotikonów można znaleźć takie, które wyrażają zadowolenie, uśmiech, por. ☺,:) – , <3 radość, szeroki uśmiech, por. ^_^, szczęście, szatański uśmiech, por. xD. Por. też przykład (45):

Ryc. 45. *Arang Sattojeon* [Arang and the Magistrate], ep. 20; time 2.34; 2012; reż. Sang-ho Kim, Dae-yoon Jeong, tłumaczenie: After_Dark i justin; korekta: agas; <<http://drama-online.pl/arang-and-the-magistrate-120/>> [dostęp: 7.06.2017]

Zakończenie

Podjęta w artykule problematyka ukazuje, jak istotną rolę w przeobrażeniach gatunkowych komentarza odegrały cechy komunikacji sieciowej, takie jak pozorna anonimowość, dialogowość, spontaniczność, niski stopień oficjalności wypowiedzi, możliwość zaspokojenia różnych potrzeb komunikacyjnych użytkowników, multimedialność.

W świetle postawionej na wstępie tezy, że schemat gatunku jako właściwość kompetencji komunikacyjnej użytkowników języka jest uwarunkowany rozwojem kultury i wraz z tym rozwojem się zmienia, możemy stwierdzić, że wymienione wyżej cechy wpłynęły na przemodelowanie przedmiotu i funkcji komentarza. O tym fakcie decyduje pojawienie się komentarzy informujących o emocjach tłumacza. Z nimi powiązana jest ekspresywna funkcja wypowiedzi. Ta funkcja oraz funkcja perswazyjna łączą komentarz serialowy z ukształtowanym nieco wcześniej komentarzem internetowym. *Novum* stanowi natomiast środowisko medialne, w którym omawiany komentarz się pojawia – transmitowany w internecie serial. Analiza zebranego materiału ukazała też trwałość funkcji informacyjno-objaśniającej tradycyjnego komentarza, stanowiącego element edycji dzieła literackiego. Jest ona realizowana w formie komentarzy serialowych objaśniających słowa i formy z języków obcych (por. 3.1.) i słownictwo specjalistyczne (por. 3.2.) oraz komentarzy przekazujących informacje historyczno-kulturowe (por. 3.3.). Elementy te pozostają składową kompetencji komunikacyjnej użytkowników języka, będących w osobach tłumaczy-komentatorów kontynuatorami tradycji piśmienniczej sięgającej średniowiecza.

Biorąc pod uwagę kategorie wyodrębniane w zbiorze wariantów wzorca gatunkowego przez M. Wojtak²⁸, czyli wzorzec kanoniczny – obejmujący wyznaczniki strukturalne, pragmatyczne i stylistyczne decydujące o tożsamości gatunku, wzorce alternacyjne – będące rezultatem przekształcenia poszczególnych poziomów i aspektów wzorca kanonicznego, wzorce adaptacyjne – nawiązania do obcych schematów gatunkowych, wydaje się, że analizowany komentarz należy do tej ostatniej kategorii. W jego wypadku, podobnie jak w wypadku listu, mechanizmy adaptacji spowodowały powstanie „konstelacji genologicznych bytów”²⁹, powiązanych z odmianą podstawową, czyli listem prywatnym. Wyraźne są nawiązania do różnych sfer komunikacyjnych i stylów (potocznego, artystycznego, naukowego, publicystycznego), dominanta gatunkowa, którą jest dwugłosowość oraz zamysł komunikacyjny obejmujący dwie funkcje – informacyjną i ekspresyw-

²⁸ M. Wojtak, *Wzorce gatunkowe wypowiedzi...*, s. 355–356.

²⁹ Tamże, s. 356.

na. W polu genologicznych odniesień taki wzorzec adaptacyjny sytuuje się w obszarze hybryd. Jako rezultat krzyżowania się gatunków – tradycyjnego komentarza w dziele literackim o funkcji przede wszystkim objaśniającej i komentarza internetowego, realizującego funkcję nie tylko informacyjną, ale i ekspresywną, jest on ściśle związany z funkcjonowaniem wspólnoty komunikacyjnej w Internecie.

FILMOGRAFIA

- Ai Du Ai Du*** [I Do, I Do], 2012; reż. Dae-seon Kang; tłumaczenie: Nuncho88; korekta: aicyd; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/i-do-i-do/>> [dostęp: 16.03.2017].
- Arang Sattojeon*** [Arang and the Magistrate], 2012; reż. Sang-ho Kim, Dae-yoon Jeong; tłumaczenie: After_Dark i justin; korekta: agas; <<http://drama-online.pl/arang-and-the-magistrate-120/>> [dostęp: 7.06.2017].
- Byeoleseo on geudae*** [You Who Came from the Stars], 2013–2014; reż. Tae-yoo Jang; tłumaczenie: Roseleen & thon; korekta: Belek; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/you-who-came-from-the-stars/>> [dostęp: 14.03.2017].
- Deramaeui Jewang*** [Lord of the Dramas], 2012; reż. Seong-Chang Hong; tłumaczenie: Dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/lord-of-the-drama/>> [dostęp: 10.03.2017; 11.03.2017].
- Eung-geub-nam-nyeo*** [Emergency Couple], 2014; reż. Kim Chul Kyu; tłumaczenie: Kleine; korekta: agas; <<http://drama-online.pl/emergency-couple-220/>> [dostęp: 8.06.2017].
- Gwaen-chanh-a, sa-rang-i-ya*** [It's Okay, That's Love], 2014; reż. Kyu-Tae Kim; tłumaczenie: Kleine (odc. 1, 3, 5–7, 9–16) / Yoichi (odc. 2, 4, 8); korekta: agas (odc. 1, 3–7, 9–16) / polly (odc. 2) / Slak (odc. 8); <<http://drama-online.pl/its-okay-thats-love-w-porzadku-to-tylko-milosc-116/>> [dostęp: 2.04.2017; 3.04.2017].
- Inhyeon Wanghuui*** [Queen In-hyun's Man], 2012; reż. Byeong-soo Kim; tłumaczenie: dzosa; korekta: Slak; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/queen-in-hyuns-man/>> [dostęp: 16.04.2017; 19.04.2017].
- Kay-too*** [The K2], 2016; reż. Jeong-hwan Kwak; tłumaczenie: Anusia; korekta: Chou; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/the-k2/>> [dostęp: 21.06.2017].
- Ma-nyeo-yoo-heui*** [Witch Yoo Hee], 2007; reż. Gi-Sang Jeon; tłumaczenie: iiverin; korekta: Yae; <<http://drama-online.pl/?s=Witch+Yoo+Hee>> [dostęp: 15.06.2017].
- Pateuneo*** [Partner], 2009; reż. Ui-kyeong Hwang, Eui-Kyung Hwang, Won-suk Kim; tłumaczenie: Jordi; korekta: Hikaru-chan; <<http://drama-online.pl/partner-1-16/>> [dostęp: 12.04.2017].
- Sangsojjadeul*** [Heirs], 2013; reż. Sin-hyo Kang; tłumaczenie: dzosa & jordi; korekta: Giyan; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/heirs/>> [dostęp: 24.05.2017].
- Sang-ryu-sa-hoi*** [High Society], 2015; reż. Yeong-hoon Choi; tłumaczenie: Roseleen; korekta: Kathryn; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/high-society/>> [dostęp: 20.04.2017].
- Si-keu-rit Ga-deun*** [Secret Garden], 2010–2011; reż. Woo-cheol Shin, Kwon Hyuk Chan Shin Woo Cheol, Kwon Hyuk Chan; tłumaczenie: Jordi; korekta: Kamilla91,

Loluś; <<https://www.dramaqueen.pl/drama/koreanska/secret-garden/>> [dostęp: 22.03.2017].

Sin-sa-eui Poom-gyeok [A Gentleman's Dignity], 2012; reż. Woo-cheol Shin, Hyeokchan Kwon; tłumaczenie: Yoichi; korekta: pollyyoanna; <<http://drama-online.pl/a-gentlemans-dignity-120/>> [dostęp: 21.03.2017].

BIBLIOGRAFIA

- Bachtin M., *Estetyka twórczości słownej*, przeł. D. Ulicka, Warszawa 1986.
- Balcerzan E., *W stronę genologii multimedialnej*, „Teksty Drugie: teoria literatury, krytyka, interpretacja” 1999, nr 6 (59), s. 7–24.
- Bogdanowska M., *Komentarz i komentowanie*, Katowice 2003.
- Chwałowski R., *Typografia typowej książki*, Gliwice 2002.
- Dunaj B., *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, t. 1, Warszawa 2007.
- Fiske J., *Wprowadzenie do badań nad komunikowaniem*, tłum. A. Gierczak, Wrocław 2003.
- Głowiński M., Kostkiewiczowa T., Okopień-Sławińska A., Sławiński J., *Słownik terminów literackich*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1988.
- Goban-Klas T., *Media i komunikowanie masowe*, Warszawa 2015.
- Grzegorzczkowska R., *Problem funkcji języka i tekstu w świetle teorii aktów mowy*, [w:] *Język a kultura*, red. J. Bartmiński, R. Grzegorzczkowska, t. 4, Wrocław 1991, s. 11–28.
- Grzenia J., *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa 2006.
- Hendrykowski M., *Słowo w filmie. Historia, teoria, interpretacja*, Warszawa 1982.
- Jenkins H., *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, Warszawa 2007.
- Kamper-Warejko J., *Polski XVI-wieczny przekład poradnika Piotra Krescencjusza jako świadectwo przenikania kultur*, „Rocznik Przekładoznawczy” 2017, 12, s. 153–169.
- Kapron-Charzyńska I., *Słowa do oglądania w komentarzach internetowych*, [w:] *Internet jako przedmiot badań językoznawczych*, red. Ewa Kołodziejek, Rafał Sidorowicz, Szczecin 2017, s. 27–42.
- Klemensiewicz Z., *Historia języka polskiego*, Warszawa 2002.
- Labocha J., *Tekst, wypowiedź, dyskurs*, [w:] *Polska genologia lingwistyczna*, red. D. Ostaszewska, R. Cudak, Warszawa 2008, s. 190–194.
- Lasswell H., *The structure and function of communication in society*, [w:] *Mass Communications* (2nd ed.), ed. W. Schramm, Urbana, IL, 1960, s. 117–129.
- Piekot T., *Dyskurs polskich wiadomości prasowych*, Kraków 2006.
- Sawicki S., *Gatunek literacki: pojęcie klasyfikacyjne, typologiczne, politypiczne?*, [w:] *Problemy metodologiczne współczesnego literaturoznawstwa*, red. H. Markiewicz, J. Sławiński, Kraków 1976, s. 204–211.
- Skwarczyńska S., *Wstęp do nauki o literaturze*, t. 1, Warszawa 1954.
- Urbańczyk S., *Słowniki i encyklopedie. Ich rodzaje i użyteczność*, Kraków 2000.
- Van Dijk T.A., *Dyskurs jako struktura i proces*, Warszawa 2001.
- Wardzała K., *Komentarz jako gatunek w telewizyjnych programach informacyjnych*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2010, 17 (37), s. 151–162.
- Wendland M., *Komunikowanie a wymiana informacji – pytanie o zakres pojęcia komunikacji*, „Homo Communicativus” 2008, 3, s. 17–26.

- Wierzbicka A., *Metatekst w tekście*, [w:] *Polska genologia lingwistyczna*, red. D. Ostaszewska, R. Cudak, Warszawa 2008, s. 281–296.
- Wittgenstein L., *Dociekania filozoficzne*, przeł. B. Wolniewicz, Warszawa 2000.
- Wojtak M., *Gatunki prasowe*, Lublin 2004.
- Wojtak M., *Genologia tekstów użytkowych*, [w:] *Polska genologia lingwistyczna*, red. D. Ostaszewska, R. Cudak, Warszawa 2008, s. 339–352.
- Wojtak M., *Głosy z teraźniejszości. O języku współczesnej prasy*, Lublin 2010.
- Wojtak M., *Wzorce gatunkowe wypowiedzi a realizacje tekstowe*, [w:] *Polska genologia lingwistyczna*, red. D. Ostaszewska, R. Cudak, Warszawa 2008, s. 353–361.

